

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Herijking Gemeentefonds

Financiële verhoudingen

Onno IJsselsteijn
Bekostiging Binnenlands
Bestuur

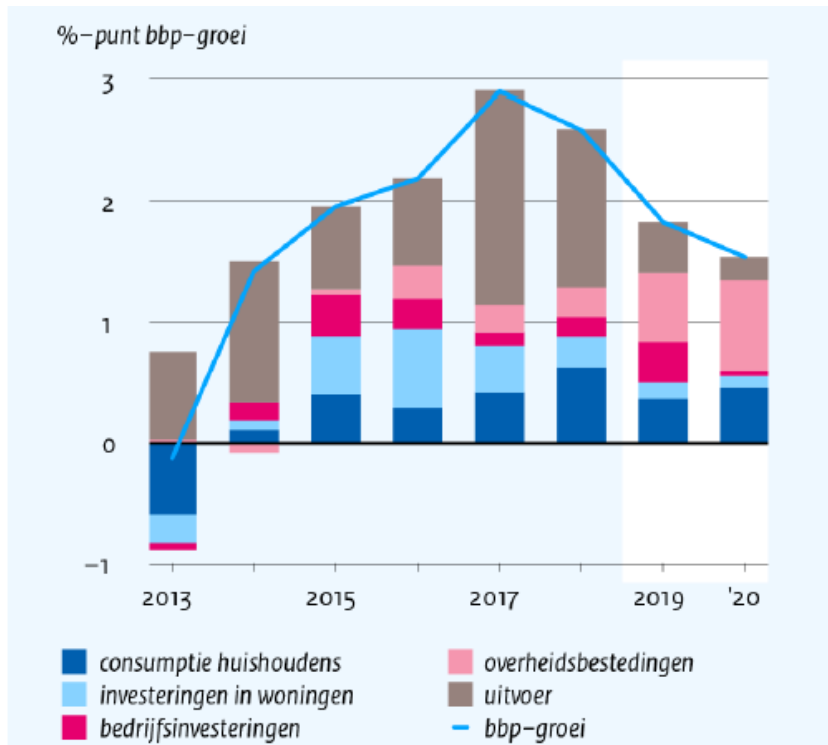
Thema's

- I Economisch beeld en miljoenennota
- II Septembercirculaire 2019 (accresontwikkeling en APB)
- III Herijking gemeentefonds
- IV Lokaal belastinggebied

Miljoenennota: vooruitzichten zijn vooralsnog positief

Uitgaven

Defensie (€ 51 mln.)

Rechtspraak (€ 61 mln.)

Asiel en migratie (€ 134 mln.)

Woningmarkt (€ 350 mln.)

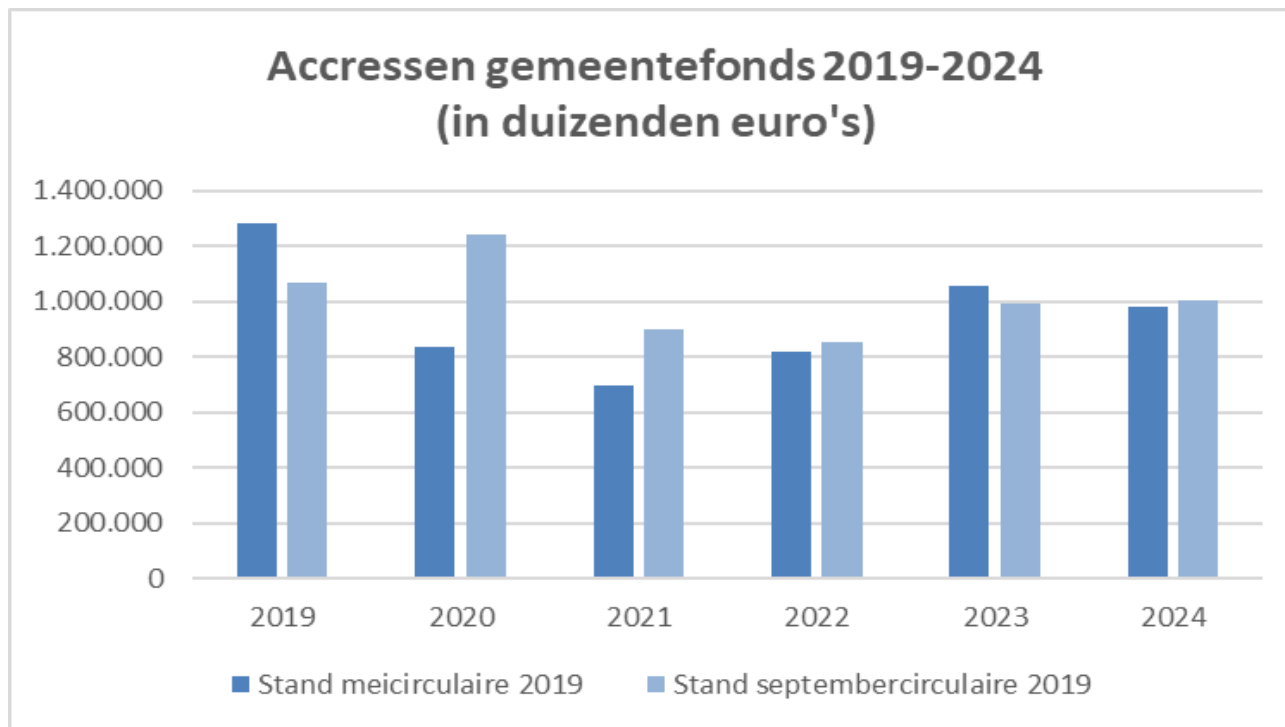
Jeugdhulp (€ 300 mln.)

Klimaatakkoord (€ 200 mln.)

Raming accresontwikkeling

Trap-op, trap-af

	Accrestranche 2012	Accrestranche 2013	Accrestranche 2014	Accrestranche 2015	Accrestranche 2016	Accrestranche 2017	Accrestranche 2018	Accrestranche 2019	Accrestranche 2020	Accrestranche 2021	Accrestranche 2022	Accrestranche 2023	Accrestranche 2024
Basisstanden accrestranches gemeentefonds ten tijde van Startnota Rutte-1													
	-10	80	372	157									
Mutaties accrestranches sinds Startnota Rutte-1 (budgettaire nota-op-budgettaire nota)													
1 VJN 2011	:101	:40	:-72	:-38	:424								
2 MJN 2012	:-179	:24	:105	:-27	:137								
3 VJN 2012	:-254	:-213	:166	:72	:-55	:343							
4 MJN 2013	:98	:-108	:120	:-37	:58	:100							
5 FJR 2012	:-191												
Startnota													
6 Rutte-11		:265	:100	:-64	:-392	:-273							
7 VJN 2013	:-227	:182	:-48	:-33	:-82	:88							
8 MJN 2014	:-19	:-282	:-172	:-90	:36	:-79							
9 FJR 2013	:99												
10 VJN 2014		:-209	:263	:135	:23	:23	:32						
11 MJN 2015		:-26	:-85	:106	:6	:42	:231						
12 FJR 2014		:-124											
13 VJN 2015			:-221	:347	:-204	:25	:34	:34					
14 MJN 2016		:60	:10	:17	:132	:-14	:291						
15 FJR 2015			:49										
16 VJN 2016				:-117	:104	:-25	:-32	:38	:181				
17 MJN 2017				:88	:118	:215	:151	:67	:159				
18 FJR 2016				:43									
19 VJN 2017					:69	:250	:124	:-1	:50	:426			
20 MJN 2018					:-68	:135	:-79	:17	:4	:39			
21 FJR 2017					:-24								
Startnota													
22 Rutte-III						:320	:617	:693	:542	:705			
23 VJN 2018						:24	:-37	:-120	:-75	:-199	:1.087		
24 MJN 2019						:-194	:187	:-8	:-24	:30	:5		
25 FJR 2018						:-148							
26 VJN 2019							:74	:-175	:-139	:-181	:-35	:983	
27 MJN 2020							:-218	:409	:205	:34	:-63	:22	
Totaal jaartranche	-435	-58	332	-91	662	166	807	1.068	1.244	903	855	995	1.005

27 budgettaire nota's sinds de Startnota van het Kabinet Rutte-I, voor in totaal 13 accrestranches, 50 neerwaartse en 71 opwaartse accresbijstellingen hebben plaatsgevonden.

Vanaf 2011 is de absolute waarde van de opwaartse bijstellingen groter dan de neerwaartse bijstellingen. De tranches hebben een structurele doorwerking.

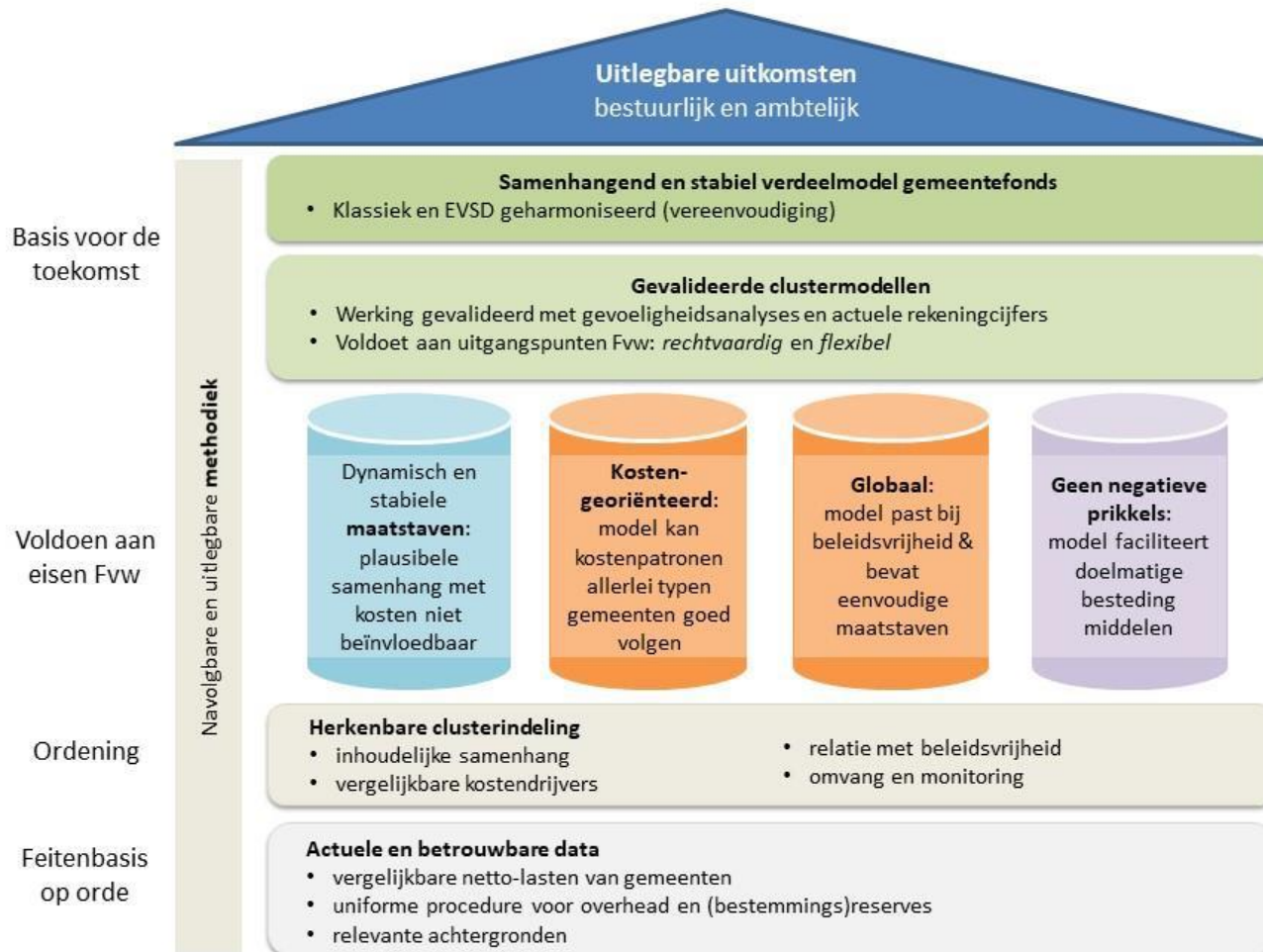
Evaluatie van de normeringssystematiek

- Voor het einde van het jaar is het kabinet is bereid om samen met de medeoverheden voor 2020 en 2021 te verkennen of er maatregelen kunnen worden getroffen die de schommelingen in het accres kunnen voorkomen of dempen.
- Daarnaast heeft het kabinet samen met de medeoverheden ten behoeve van de volgende kabinetsperiode een evaluatie van de hele normeringssystematiek opgestart. Hierbij wordt eveneens gekeken naar meer stabiliteit.

Herijking gemeentefonds

- Bestuurlijk overleg september 2019:
 - Beoordelingskader
 - Clusterindeling
 - Toerekenen overhead
 - Regionalisering
 - Omvang clusters
 - Eigen inkomsten in de verdeling
 - Ingroeipad (herverdelingseffecten)
 - Outliers

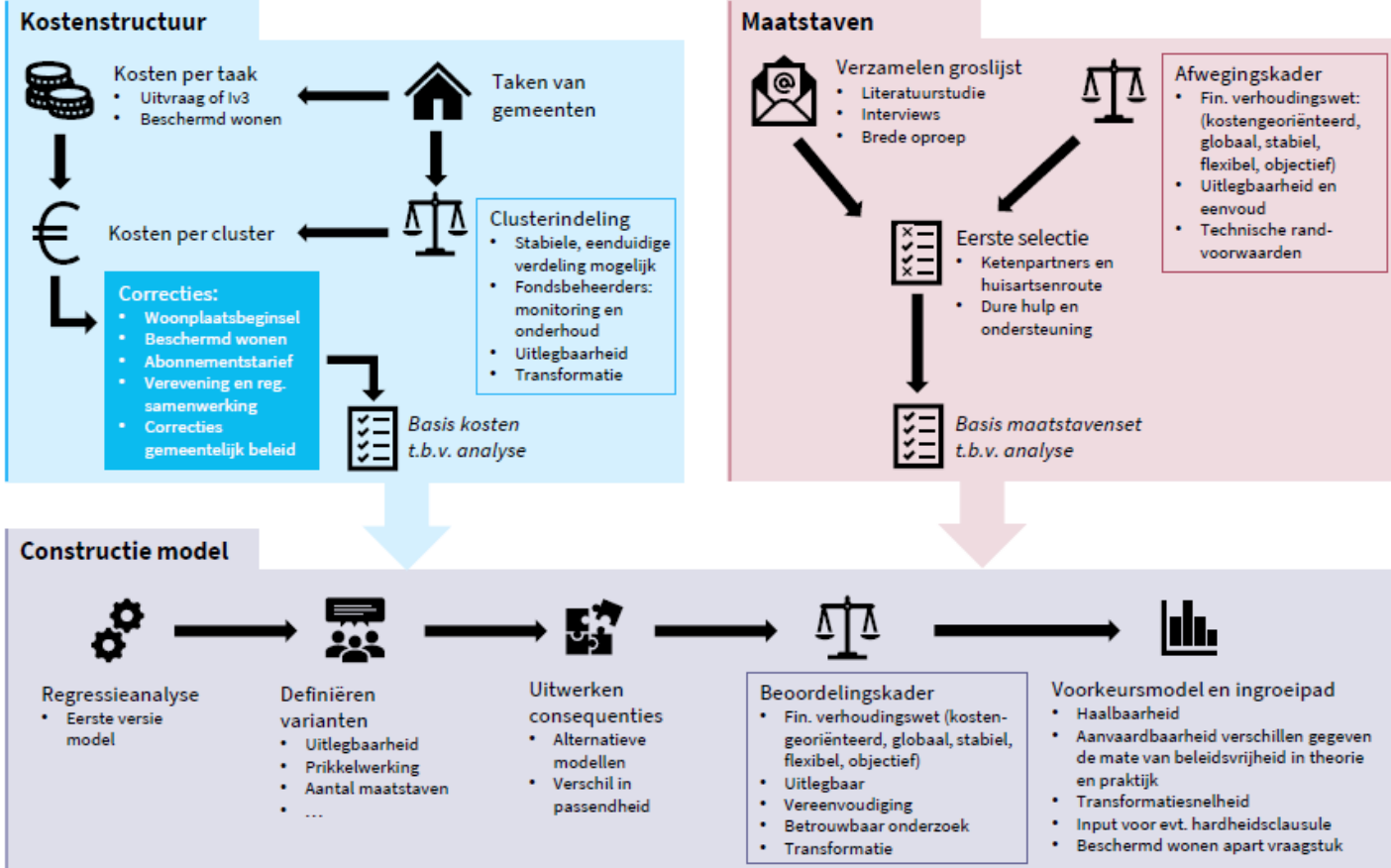

Vervolgproces in vogelvlucht Herziening

- 10 sept: Eerste bestuurlijk overleg
- September / oktober: voorbereidingsbijeenkomsten VNG (divers)
- November: Tweede bestuurlijk overleg
- Voorjaar 2020: Derde bestuurlijk overleg (afroondende besluitvorming)
- Meicirculaire 2020: Publicatie verdeelmodellen

Problemen met huidige modellen: historische scheefheden, veranderingen door transformatie, knelpunten specifieke maatstaven, complexiteit en werking gemeentefonds als geheel.
Doel: toekomstbestendige verdeling (twee onderzoeken).

Waarom inkomsten in het gemeentefonds

- Doel van Fvw en de verdeling van de algemene uitkering:
 - Gemeenten in gelijkwaardige financiële uitgangspositie te brengen
 - Tariefkeuze gemeenten moet onafhankelijk zijn van structurele kosten gemeenten
- Gedachte zit al decennia achter de verdeling
 - Is naast volgen van de kosten (kostenorientatie) de andere pijler van de onderlinge solidariteit tussen gemeenten
 - Manier waarop is in de loop van de jaren veranderd

Inkomsten in het gemeentefonds

- Onroerende Zaak Belasting woningen & niet-woningen (OZB)
 - Sinds 1997 expliciet in het verdeelstelsel, daarvoor impliciet
 - Inschatting belastingcapaciteit in verdeling; niet de feitelijke belastingopbrengst
- Overige Eigen Middelen (OEM)
 - leges/heffingen, overige algemene belastingen (toeristenbelasting, parkeerbelasting) als nu correctie op bruto-lasten
 - Overige inkomsten (treasury, grondexploitatie, etc.) als % van de uitgaven

Knelpunten

- OZB
 - Gat tussen volume feitelijke OZB / veronderstelde OZB
 - Relatie uitgaven / inkomsten loopt uit de pas
 - Volgen wel de uitgaven, inkomsten veel minder
 - Regionale verschillen in waardeontwikkeling vastgoed
- OEM:
 - Veronderstelde relatie tussen inkomsten en uitgaven (AU) klopt niet
- Punten al gesignaleerd na groot onderhoud 2014/2015

Afwegingen

- Belangrijk om inkomsten en uitgaven in samenhang te bekijken
 - Uitgangspunt is dat er evenveel kosten als inkomsten in de verdeling zitten
- Hoe om gaan met veronderstelde prikkelwerking?
 - Welk deel OZB verevenen (in samenhang met uitgaven)?
- Dilemma uiteenlopende waardeontwikkeling
 - Werken met uniform rekentarief of differentiatie nodig?
- OEM vaak betrekking op specifieke uitgaven clusters
 - Voorstel om daar waar dat kan uitgaven en inkomsten samen te nemen
 - Resterende OEM onderbrengen in inkomstencluster

Bestuurlijk Overleg 10 september

- Instemmen met opstellen varianten verevenen OZB
- Instemmen met werkwijze OEM
 - Zo veel als mogelijk betrekken bij uitgavenclusters
 - Restant (indien nog substantieel) onderbrengen in inkomstencluster naast OZB
- Specifiek:
 - Grondexploitatie buiten de verdeling

Uitkeringsstelsel

- Algemene rekenkamer
- Gezamenlijke opgave
- Aanpassing Financiële verhoudingswet
- Vereenvoudiging
- Bestaande Decentralisatie uitkeringen

Beschermd wonen: Uitkomsten BO 2 juli 2019

- In 10 jaar tijd naar objectief verdeelmodel en algehele doordecentralisatie beschermd wonen
- Ingroeipad start in 2021, maar in dat jaar middelen nog 100% historisch verdeeld
- In 2022 wordt een deel van de middelen voor het eerst objectief verdeeld.
- Centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten, nieuwe cliënten vanaf 2022 onder verantwoordelijkheid alle gemeenten
- In 2026 beslissing over eventuele doordecentralisatie maatschappelijke opvang

Uitkomsten BO 2 juli 2019 (II)

- Het expertiseteam adviseert om gemeenten verplicht regionaal te laten samenwerken >> nadere uitwerking volgt
- Instelling Taskforce door Rijk en gemeenten die de inhoudelijke beweging aanjaagt en monitort
- Uitwerking van kostenverrekening of woonplaatsbeginsel
- Landelijke inkoop specialistische voorzieningen
- Uitname gemeentefonds vanwege openstelling Wlz: nacalculatie

Vervolgstappen

- Financiële aspecten worden uitgewerkt in herijking gemeentefonds, onderdeel sociaal domein -> AEF:
 - uitname gemeentefonds Wlz
 - objectief verdeelmodel nieuwe cliënten
 - ingroeipad
 - landelijke specialistische instellingen
- Onderzoek januari 2020 afgerond
- Begeleidingscommissie en stuurgroep

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Aanleiding

- Sinds 1995 veel commissierapporten met advies voor verruiming
- 2019: VNG-voorzitter: 'Gemeenten willen zelf meer belasting heffen'
- 2019: Bouwstenentraject voor een beter belastingstelsel (FIN), deelonderzoek Belastingmix

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Doelen

- Meer financiële flexibiliteit voor gemeenten
- Verminderde afhankelijkheid van accressen
- Versterking van de lokale democratie
- Doelmatiger besteding van middelen
- Bijdragen aan regionaal-economische groei (OESO)

Potentiële koppeling met andere beleidsdoelen

- Klimaatakkoord
- Waardevol toerisme
- Alternatieve bekostiging ruimtelijke gebiedsontwikkeling
- Stabilisatie conjunctuur
- etc.

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Aanpak onderzoek

- Werkgroep BZK-FIN-VNG met ROB, wetenschap (COELO, ESBL) en uitvoeringsexperts (LVLB)
- Opnieuw doordenken eerdere bouwstenen (Kamerbrief 2016)
- Aanvullen met nieuwe bouwstenen
- Eindrapport december 2019; tevens input voor werkgroep Belastingmix

Vervolgtraject

- Verkennen draagvlak voor (combinaties van) opties
- Bouwstenen beschikbaar voor verkiezingsprogramma's politieke partijen
- Bespreekpunt (fiche) bij formatiefase nieuw kabinet

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Inhoudelijke onderwerpen (selectie)

- Bestuurlijke argumentatie
- Omvang belastingschuif
- Keuze voor nieuwe belastingen
- Grondslagen en vrijstellingen
- Vereenvoudiging en harmonisatie
- Ruimte voor diversiteit
- Koopkrachtneutrale invulling
- Herverdeeleffecten

